

B&W-voorstel

Onderwerp: Het vaststellen van het Uitvoeringsplan Openbare Verlichting

1) Status

Het voorstel betreft de beleidsuitvoering van openbare verlichting, welke past binnen de vastgestelde programmabegroting en het geldende beleidskader Veiligheid.

2) Samenvatting

In het door de raad vastgestelde Beleidsplan Openbare Verlichting 2011-2016 is tot 2020 een inhaalslag voorzien in de vervanging van verouderde lichtmasten en armaturen. Als gevolg van areaaluitbreiding (o.a. door de samenvoeging van Nuland en Vinkel) zal op grond van het door de raad vastgestelde vervangingstempo, deze inhaalslag in 2029 zijn gerealiseerd. Het primaire doel van openbare verlichting is te voorzien in een veilige omgeving. Maar er zijn nauwe raakvlakken met de ambities op het gebied van verduurzaming (vermindering energieverbruik) en ecologie (voorkomen lichtvervuiling). Daarnaast zoeken we naar (beproeft) technologie om de gemeente slimmer te verlichten. In de afgelopen jaren hebben we een forse inhaalslag gemaakt in het 'verledden' van ons areaal: waren in 2012 nog 14 armaturen voorzien van led-verlichting, per ultimo 2020 staat de teller op bijna 10.000 armaturen.

We hebben op basis van technologische ontwikkelingen, de ambities in het huidige bestuursakkoord en maatschappelijke ontwikkelingen onderzocht of de indertijd door de raad vastgestelde uitgangspunten bijstelling behoeven. Dat is niet het geval; wel is het nodig om op grond van het door de raad vastgestelde vervangingstempo vanaf 2021 in de meerjarenbegroting rekening te houden met een jaarlijks investeringsbedrag ad € 1.271.790 tot en met het begrotingsjaar 2029, waarvan de kapitaalslasten opgevangen kunnen worden binnen de daarvoor bestemde bestemmingsreserve openbare verlichting. Om deze reden stellen we u voor om het Uitvoeringsplan Openbare Verlichting 2020-2024 vast te stellen.

3) Besluit:

Het college besluit:

1. Het uitvoeringsplan Openbare Verlichting vast te stellen.
2. De inhaalslag en verdere vervanging van lichtmasten en armaturen op basis van het in het Beleidsplan Openbare Verlichting door de raad vastgestelde tempo te continueren en hiervoor in de meerjarenbegroting een jaarlijks rendabel krediet van € 1.271.790 op te nemen tot en met het begrotingsjaar 2029, waarvan de kapitaalslasten kunnen worden opgevangen binnen de huidige begroting door middel van de inzet van de daarvoor bestemde bestemmingsreserve openbare verlichting.
3. Om de beeldkwaliteit van reeds afgeschreven gietijzeren masten op peil te houden binnen de reguliere exploitatie openbare verlichting tijdelijk een beperkt budget per jaar te bestemmen voor het meest noodzakelijke schilderwerk.

's-Hertogenbosch

Steller : Ottens
Tel. : 6155819
E-mail : l.ottens@s-hertogenbosch.nl

4) Aanleiding

De gemeente heeft een zorgplicht voor de openbare verlichting. De jaarlijkse kosten voor beheer, onderhoud en vervanging zijn fors. In 2010 heeft de gemeenteraad het Beleidsplan Openbare Verlichting 2011-2016 vastgesteld. Naast een aantal bezuinigingsmaatregelen, is in dit plan vooral ingezet op een inhaalslag in het vervangen van verouderde lichtmasten en armaturen. Het vervangingsbudget in de meerjarenbegroting heeft een looptijd tot en met 2020. De ambities van het huidige Bestuursakkoord en de huidige technologische ontwikkelingen vormen de grondslag van de actualisatie van het indertijd vastgestelde beleidsplan. Omdat er geen inhoudelijke beleidswijzigingen worden voorgesteld ten opzichte van het eerder door de raad vastgestelde beleidsplan, kiezen we omwille van de duidelijkheid voor de titel Uitvoeringsplan Openbare Verlichting.

5) Beleidsplan Openbare Verlichting 2011-2016

De belangrijkste opgave van het Beleidsplan Openbare Verlichting 2011-2016 was het maken van een inhaalslag in het vervangen van verouderde lichtmasten en armaturen (waarbij de nieuwe armaturen voorzien worden van ledverlichting ('verledding' van het areaal). Doel daarvan was vanzelfsprekend het verder besparen op het energieverbruik en daardoor op de energielasten.

Daarnaast zijn door de raad de volgende uitgangspunten vastgesteld:

- Het groepsgewijs vervangen van lampen (groepsremplace), waardoor bespaard wordt op de beheer- en onderhoudskosten;
- Het niet meer schilderen van verouderde lichtmasten;
- Nieuwe installaties worden volgens beproefde technologie gedimd of dimbaar gemaakt;
- De technische levensduur van lichtmasten is op 40 jaar gesteld; de technische levensduur van armaturen op 20 jaar;
- Hondenuitlaatroutes, parken en achterpaden worden niet verlicht (het verlichten van deze plaatsen creëert een schijnveiligheid wegens het ontbreken van sociale controle);
- Fietspaden worden buiten de bebouwde kom alleen in bijzondere gevallen verlicht (zoals bijvoorbeeld de F59 en bij bebouwingen en kruisingen).

Omdat de inhaalslag in het vervangen van verouderde lichtmasten en armaturen aan het eind van de looptijd gedeeltelijk was gerealiseerd, zijn de hierboven genoemde uitgangspunten gecontinueerd. Het investeringsbudget voor vervanging heeft een looptijd tot en met 2020.

Wat hebben we gerealiseerd en waar staan we nu?

In de afgelopen jaren hebben we een behoorlijke inhaalslag gemaakt in de vervanging van verouderde lichtmasten en armaturen. Het aantal lichtpunten is in de afgelopen jaren behoorlijk uitgebreid (o.m. door samenvoeging van Nuland en Vinkel met ingang van 2015). Daardoor is een één op één vergelijking met de situatie in 2011 niet mogelijk. Het onderstaande staatje laat het percentages verouderde lichtmasten en armaturen zien (peildatum september 2019).

Overschrijding technische levensduur armaturen en lichtmasten

	Totaal	Ouder dan	Aantal	Percentage
Armaturen	34.213	20 jaar:	9.809	28%
Lichtmasten	31.293	40 jaar:	5.186	16%

Peildatum september 2019

Doordat gewerkt wordt met vaste afschrijvingstermijnen, hebben we een goed inzicht in het areaal. Het inlopen van de achterstand is een langere termijn opgave, waarbij in de afgelopen jaren prioriteit is gegeven aan de masten en armaturen die het meest 'winst' opleveren. Ter illustratie: het gaat dan om de vervanging van lampen van 250 watt naar ledverlichting van 32 of 42 watt (afhankelijk van de locatie).

Voor wat betreft het terugdringen van het energieverbruik kijken wij naar het energieverbruik per lichtpunt per jaar: dit geeft het meest zuivere beeld. In onderstaand overzicht wordt het verbruik in 2013 en 2019 weergegeven.

	2013	2019	Besparing totaal	Besparing Percentage
Energieverbruik (kWh / jaar)	243	190	53	22 %

Peildatum november 2019

Opgemerkt moet worden dat het hier gaat om het gemiddelde energieverbruik. De besparing over de afgelopen jaren lijkt gering. Dat komt doordat armaturen die nog niet voorzien zijn van ledverlichting grotendeels uitgevoerd zijn met energiezuinige lampen. In onderstaand overzicht geven we daarom de ontwikkeling in het 'verledden' van het areaal weer.

Jaar	Aantal Lichtpunten	LED	Totaal in kWh (per jaar)	Verbruik (per lichtpunt/jaar)	Besparing (in %)
2012	28.228	14	6.860.335	243	
2019	35.401	9561	6.732.282	190	22 %

De oorspronkelijk beoogde besparing in exploitatiekosten (door minder energieverbruik) is niet bereikt. Dit wordt niet alleen veroorzaakt door de toename van het aantal lichtpunten: de stijgende energielasten en energiebelasting zijn hier in hoofdzaak debet aan.

6) Uitvoeringsplan openbare verlichting

We hebben de uitgangspunten van het vorige beleidsplan Openbare Verlichting getoetst aan de ambities in het Beleidsplan Beheer Openbare Ruimte (BBOR) en het Bestuursakkoord 2018-2022. Daarnaast hebben we met relevante stakeholders besproken of maatschappelijke ontwikkelingen moeten leiden tot (gedeeltelijke) bijstelling van de indertijd door de raad vastgestelde uitgangspunten.

De indertijd vastgestelde uitgangspunten zijn nog steeds actueel; zij het dat we deze plaatsen in de huidige technologische mogelijkheden en maatschappelijke opgaven.

Duurzaamheid

De ambities van uit het bestuursakkoord worden gevolgd: de toe te passen materialen worden duurzaam (zoveel mogelijk CO2 neutraal) geproduceerd, innovatie wordt toegepast.

Daarnaast leidt de toepassing van ledverlichting tot een besparing in energieverbruik. Recente vervangingen worden voorzien van een module om dynamisch dimmen mogelijk te maken (verlichtingsniveau aanpassen aan de verkeersintensiteit en weersomstandigheden). Gelet op de forse investeringen die met openbare verlichting gepaard gaan, maken we alleen gebruik maken van bewezen en universeel toepasbare technieken.

Uit ecologische overwegingen kiezen we in het buitengebied voor zo min mogelijk verlichting (tegenaan lichtvervuiling en versterking van de aanwezige diersoorten).

Smart City

Het doel van openbare verlichting is primair te zorgen voor een veilige omgeving (wettelijke taak). Vanuit deze opgave haken we uiteraard aan bij een slimme inrichting van de buitenruimte. Door middel van sensoren meten we de weersomstandigheden en verkeersintensiteit en passen daarop de lichtsterkte aan (door middel van dimmen minder energieverbruik en minder lichtvervuiling). De lichtmasten en ondersteunende apparatuur vormen prima hardware om dataverzameling mogelijk te maken (sensoren voor meting van de luchtkwaliteit, het meten van bewegingsstromen, etc.). Vanuit de vervangingsopgave houden we rekening met het faciliteren van databehoeften voor andere doeleinden. Binnen de budgetten voor openbare verlichting is geen ruimte voor experimenten op dit vlak, maar we anticiperen op de behoeften van anderen (opgavegericht werken). In dit licht bezien we hoe lantaarnpalen flexibel kunnen worden ingezet voor andere toepassingen. We anticiperen daarbij op actuele technische ontwikkelingen.

Het 'verledden' van het areaal

Door de inhaalslag in de afgelopen jaren is per ultimo 2020 33 procent van het areaal voorzien van ledverlichting. Het overige areaal is grotendeels voorzien van energiezuinige lampen (voor 2010 aangebracht). Als we het huidig tempo continueren zal in 2029 het gehele areaal voorzien zijn van ledverlichting. Dit op voorwaarde dat de raad de daarvoor benodigde investeringsbudgetten met ingang van 2021 goedkeurt.

Ten aanzien van het 'verledden' zijn twee andere scenario's denkbaar:

- **Versnelde vervangingsopgave.** Daarbij worden ook de nog niet afgeschreven armaturen vervangen. Ook lichtmasten ouder dan 20 jaar, maar nog niet afgeschreven, worden dan uit kostenoverwegingen vervangen. Het voordeel van versneld vervangen is een versnelling in het behalen van onze duurzaamheidsambities. Nadeel is kapitaalvernietiging door goede en nog niet afgeschreven armaturen en masten te vervangen. Doordat in de komende jaren ook de energiezuinige lampen voor 'verleiding' in aanmerking komen worden de marges op energiebesparing overigens kleiner. Het gaat dan om het vervangen van lampen van 52 watt naar 19 of 16 watt (afhankelijk van de locatie).
- **Vertraging van het 'verledden'.** Met het oog op de komende ombuigingsdiscussie zou ervoor gekozen kunnen worden het huidige tempo en de daarmee gepaard gaande investeringen te verlagen. Deze vertraging leidt tot een hoger risico op uitval van

verouderde armaturen en hogere onderhoudskosten. De ambities voor wat betreft besparing van energieverbruik worden met dit scenario niet behaald.

Gelet op het bovenstaande adviseren we om de huidige, eerder door de raad vastgestelde, inhaalslag te continueren, uiteraard onder voorbehoud van goedkeuring van de daarmee gepaard gaande rendabele investeringen door de gemeenteraad.

Schilderen lantaarnpalen

De gemeenteraad heeft in het kader van de ombuigingen besloten lichtmasten niet meer te schilderen (bezuiniging).

Het areaal lichtmasten bestaat nog uit circa 1.250 gietijzeren lantaarnpalen. Deze staan voornamelijk in de historische binnenstad en in enkele buitenwijken. Hoewel deze lichtmasten zijn afgeschreven is de kwaliteit goed. Door het niet meer schilderen van deze palen neemt de beeldkwaliteit af, waardoor ook het aantal meldingen en verzoeken toeneemt, zowel van bewoners als vanuit stakeholders vanuit historisch erfgoed. In de Graafsewijk Noord heeft een aantal bewoners, met ondersteuning vanuit het wijkbudget zelf de lantaarnpalen geschilderd. Echter, ook in de binnenstad ontvangen we signalen dat de masten er verwaarloosd uitzien. We stellen daarom voor om binnen het huidige onderhoudsbudget tijdelijk € 20.000 te oormerken voor het meest noodzakelijke schilderwerk.

Fietssnelwegen

In het vorige beleidsplan is het uitgangspunt opgenomen dat fietspaden buiten de bebouwde kom in principe niet worden verlicht. Een uitzondering vormen de Fietssnelwegen, zoals de F59 van 's-Hertogenbosch naar Oss. Op dit moment zijn nieuwe fietssnelwegen in voorbereiding en uitvoering (Eindhoven, Waalwijk, Zaltbommel). Kosten voor aanleg en het beheer van de openbare verlichting worden in deze projecten meegenomen.

Beleidsalternatieven/ scenario's:

Zoals hierboven aangegeven, geven het Beleidsplan Beheer Openbare Ruimte en het Bestuursakkoord geen aanleiding tot inhoudelijke bijstelling van de door de gemeenteraad gemaakte keuzes en uitgangspunten. Alleen op grond van het gegeven dat de beeldkwaliteit van de reeds afgeschreven gietijzeren masten leidt tot klachten, adviseren we om binnen de reguliere exploitatie tijdelijk een beperkt budget te reserveren voor het meest noodzakelijke schilderwerk.

Gelet op ons advies om het tempo van de indertijd door de raad vastgestelde inhaalslag te continueren, zou het logisch lijken om de looptijd van dit uitvoeringsplan tot 2029 vast te stellen. We willen echter anticiperen op de technologische ontwikkelingen om zodoende aansluiting te houden op de bestuurlijke en concernbrede ambities ten aanzien van Smart City. Door het beperken van de looptijd van dit uitvoeringsplan voorkomen we dat we kansen missen. De noodzaak om de indertijd vastgestelde ambities opnieuw tegen het licht te houden is dan ook vooral gelegen in het feit dat het toegekende investeringsbudget een looptijd heeft tot en met 2020.

6) Financiële paragraaf

Het voorliggende Uitvoeringsplan openbare verlichting heeft voor wat betreft de

exploitatiekosten geen financiële consequenties; de bijbehorende kapitaalkosten worden opgevangen binnen de huidige begroting door middel van de inzet van de daarvoor bestemde bestemmingsreserve openbare verlichting.

De jaarlijkse energiekosten zijn een onzekere factor, maar zullen naar alle waarschijnlijkheid ook in de komende jaren toenemen. Om die reden wordt geadviseerd het huidige tempo van de inhaalslag in vervanging van lichtmasten en armaturen te continueren. Op termijn kan een besparing op het onderhoud worden behaald, oplopend van € 50.000 in 2021 tot € 80.000 in 2024 omdat vervanging van armaturen minder frequent hoeft plaats te vinden. Deze besparingen worden gedoteerd in de bestemmingsreserve openbare verlichting.

Vanaf 2021 valt het investeringsbudget voor vervanging terug naar € 621.000. Uitgaande van het eerder door de raad vastgestelde vervangingstempo is tot en met 2029 jaarlijks een budget nodig van:

- € 406.120 voor de vervanging van lichtmasten;
- € 865.670 voor de vervanging van armaturen.

Het continueren van de verdere vervanging van lichtmasten en armaturen op basis van de in het Beleidsplan Openbare verlichting vastgestelde werkwijze vraagt om een rendabele investering van € 1.271.790 per jaar. De kapitaalkosten kunnen worden opgevangen binnen de huidige begroting door middel van inzet van de daarvoor bestemde bestemmingsreserve openbare verlichting, welke is opgenomen ter dekking van toekomstige vervangingsinvesteringen lichtmasten en armaturen.

7) Risicoparagraaf

Niet van toepassing.

8) Communicatie

Bijlagen:

1. Uitvoeringsplan openbare verlichting 's-Hertogenbosch